

Силабус курсу:

КУЛЬТУРА ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Ступінь вищої освіти:	Магістр
Спеціальність:	011 – «Освітні, педагогічні науки»
Рік підготовки:	1
Семестр викладання:	Осінній
Кількість кредитів ЄКТС:	5
Мова(-и) викладання:	Українська
Вид семестрового контролю	Залік

Автор курсу, лектор та викладач практичних занять:

к.п.н., доц. Рашидова Світлана Станіславівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри педагогіки

Посада

svetlana101068@gmail.com

електронна адреса

0

телефон

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Метою викладання дисципліни є формування культури взаємодії у майбутніх викладачів; сприяння оптимально ефективній педагогічній взаємодії між суб'єктами навчального процесу.

Основні завдання:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти з основними категоріями та функціями дисципліни;
- формування комунікативної культури, розвиток комунікативних здібностей і вмінь у майбутніх викладачів;
- сприяння взаєморозумінню між викладачем та студентом як основними суб'єктами навчального процесу, установлення позитивних емоційних контактів та створення сприятливої атмосфери для ефективного і результативного навчального

процесу;

- формування умінь і навичок встановлювати та підтримувати активний зворотний зв'язок зі студентами;

- створення умов для інтерактивної взаємодії, активного творчого включення усіх суб'єктів в навчальний процес на основі культури співтворчості;

- формування умінь і навичок знаходити спільне рішення в проблемних ситуаціях, запобігати і вирішувати конфліктні ситуації у взаємодії;

- використання різних засобів впливу на діяльність та поведінку здобувачів вищої освіти, відповідних цілям, особливостям ситуації, віковим і особистісним особливостям з метою створення максимально ефективної і позитивної взаємодії.

Результати навчання:

знати: сутність і зміст культури взаємодії суб'єктів навчального процесу, педагогічного спілкування; основні характеристики, основні категорії, види та функції педагогічної взаємодії, стилі педагогічного спілкування; умови та вимоги до ефективної взаємодії суб'єктів навчального процесу; *вміти:* успішно взаємодіяти під час аудиторної і поза аудиторної роботи, групового і міжособистісного спілкування; виступати перед аудиторією; переконувати співрозмовника; слухати співрозмовника; вибирати ефективний стиль взаємодії; читати і використовувати невербальні засоби взаємодії; будувати діалогічну взаємодію під час заняття та поза ним; взаємодіяти під час дискусії, індивідуальної бесіди тощо на принципах діалогу; запобігати та вирішувати конфліктні ситуації; управляти та регулювати процесами педагогічної взаємодії як прогнозовано, так і імпровізовано.

Передумови до початку вивчення:

Загальні основи педагогіки і педагогіки вищої освіти; загальні основи психології

Набуті компетентності

В наслідок вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей:

- 1) навички працювати з навчальною, методичною та науковою літературою; аналізувати і узагальнювати вивчене з метою підвищення комунікативної майстерності у взаємодії;
- 2) готовність і здатність до організації суб'єктної, діалогічної взаємодії під час навчального процесу;

- 3) уміння безконфліктно взаємодіяти під час аудиторної і поза аудиторної роботи, групового і міжособистісного спілкування, обирати ефективний стиль взаємодії;
- 4) навички виступати перед аудиторією, переконувати, слухати співрозмовника; взаємодіяти під час дискусії, індивідуальної бесіди тощо на принципах діалогу;
- 5) уміння читати і використовувати невербальні засоби взаємодії;
- 6) здатність бачити педагогічну задачу і швидко визначати шляхи її вирішення; запобігати та вирішувати конфліктні ситуації;
- 7) уміння і навички управляти та регулювати процесами педагогічної взаємодії як прогнозовано, так і імпровізовано; прогнозувати і моделювати майбутню педагогічну взаємодію;
- 8) готовність і здатність розвивати та удосконалювати культуру педагогічної взаємодії.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Специфіка і культура педагогічного спілкування як взаємодії	2/2 денна 1/1 заочна	Спілкування як моральна цінність і взаємодія. Сутність спілкування і культури спілкування. Моральна протокультура і «дефекти» спілкування. Суб'єкти навчального процесу. Поняття «педагогічне спілкування» і види спілкування. Функції педагогічного спілкування як суб'єктної взаємодії.	Опорний план-конспект; складання словника основних понять. Обговорення основних питань, виконання творчих завдань.
2.	Структура і стиль професійно-педагогічного спілкування як взаємодії	2/2 денна 1/1 заочна	Структура педагогічного спілкування. «Бар'єри» педагогічної взаємодії. Стили педагогічного спілкування. Діалог і монолог в педагогічній взаємодії	Опорний план-конспект; складання словника основних понять. Обговорення основних питань, виконання творчих завдань.

№	Тема	Години (Л/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
3.	Культура і техніка мовлення як мистецтво вербальної взаємодії суб'єктів навчального процесу	2/2	Мовна комунікація: структура і функції. Культура мовлення як мистецтво вербальної взаємодії суб'єктів навчального процесу (правильність, точність, лексичне багатство, виразність, образність, логічність, доступність, чистота мовлення). Техніка мовлення (дихання, громкість голосу, багатство інтонації, сила голосу, дикція, темп, ритм, тональність) і її значення у взаємодії.	Опорний план-конспект; складання словника основних понять. Обговорення основних питань, виконання творчих завдань.
4.	Публічний виступ як взаємодія	2/2	Підготовка до публічного виступу. Секрети гарного виступу. Як завоювати увагу аудиторії. Як закінчувати виступ. Риторичні прийоми публічного виступу.	Конференція. Підготовка виступу (доповіді) на одну із тем курсу з урахуванням психологічних вимог до публічного виступу.
5.	Мистецтво невербальної взаємодії	2/2	Значення і функції невербальної комунікації. Засоби невербальної комунікації і проблема інтерпретації невербальної поведінки. Мистецтво невербальної взаємодії під час навчально-виховного процесу.	Опорний план-конспект; складання словника основних понять. Обговорення основних питань, виконання творчих завдань.
6.	Взаємодія і сприйняття у педагогічному спілкуванні: психологічний аспект	2/2	Специфіка взаємодії, її психологічні особливості у педагогічному процесі. Рольові позиції у педагогічній взаємодії. Стиль відносин і характер педагогічного впливу у процесі навчання. Сприйняття у педагогічному спілкуванні.	Опорний план-конспект; складання словника основних понять. Обговорення основних питань; виконання проблемно-творчих завдань; моделювання педагогічних ситуацій; аналіз педагогічних ситуацій
7.	Конфлікт у педагогічній взаємодії	2/2	Сутність і причини педагогічного конфлікту. Види конфліктів. Структура конфлікту, його життєвий цикл. Конфлікти у навчанні. Типи поведінки педагога у конфліктній	Опорний план-конспект; складання словника основних понять. Обговорення основних питань;

№	Тема	Години (Л/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			ситуації. Шляхи і способи вирішення конфліктів.	виконання творчих завдань; аналіз конфліктів у педагогічній взаємодії.

Рекомендована література

1. Антоненко Т.Л. Становлення ціннісно-сислової сфери майбутнього фахівця: монографія. К.: Видавництво «Педагогічна думка», 2018. 412 с.
2. Бабіч Н. Д. Основи культури мовлення. Львів, 1992.
3. Биркенбил Вера. Язык интонации, мимики и жестов. СПб.: Питер Пресс, 1997 (Серия «Гений общения»).
4. Бодалев А.А. Личность и общение: Избр.труды. М.: Педагогика, 1983. 271 с.
5. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2005. 336 с.
6. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручник. К.: КНЕУ, 2004. 383 с.
7. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
8. Введенская Л. А., Павлова Л. Г. Культура и искусство речи. Р.-на-Дону, 1995.
9. Горелов И. Н. Невербальные компоненты коммуникации. М.: Наука, 1980.
10. Грехнев В.А. Культура педагогического общения. М.: Просвещение, 1990. 142 с.
11. Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении. М.: Просвещение, 1987.
12. Кан-Калик В. А. Тренинг профессионально-педагогического общения. М., 1990.
13. Ковальчук Л. Основи педагогічної майстерності: Навчальний посібник. Львів, 2007. 608 с.
14. Коммуникативная деятельность педагога. Краткий курс: Учебное пособие в помощь студентам / Сост. Е.В.Яфарова. Балашов: Изд-во «Николаев», 2004. 60с.
15. Крижанская Ю.С., Третьяков В.П. Грамматика общения. Л., 1990.
16. Лабунская В. А. Невербальное поведение. Ростов-н/Д.: РГУ, 1986.
17. Ладьяженская Т. А. Живое слово: Устная речь как средство и предмет обучения. М., 1989.
18. Леонтьев А.А. Педагогическое общение. М.: Знание, 1979. 46 с.
19. Мистецтво виховання Людини: колективна монографія / Г.П. Шевченко, В.М. Алфімов, Т.Л. Антоненко, М.В. Безугла, Є.А. Зеленов, О.П. Лучанінова, Н.Є. Миропольська, С.С. Рашидова, І.О. Сафонова, Г.С. Тарасенко, Т.Г. Тюріна. Київ: Вид-во «Педагогічна наука», 2017. 304 с.
20. Мишаткина Т.В. Педагогическая этика: Учеб. Пособие. Серия «Высшее образование». Ростов н/Д: Феникс; Мн.: ТетраСистемс, 2004. 304 с. Гл.3, 8.
21. Морева Н.А. Основы педагогического мастерства: учебное пособие для вузов. М.: Просвещение, 2006. 320 с.
22. Мороз А. В. Психология влияния. СПб.: Питер, 2000.
23. Морозов В. П. Искусство и наука общения: невербальная коммуникация. М.: ИП РАН, Центр «Искусство и наука», 1998.
24. Педагогічна майстерність: Підручник. За ред. І.Зязюна. К.: СПД Богданова А.М., 2008 (Педагогічна майстерність: Підручник. За ред. І.Зязюна. К.: Вища школа, 1997. І.А.Зязюн и др Основы педагогического мастерства. Москва: Просвещение, 1989).

25. Педагогічна майстерність як система професійних і мистецьких компетентностей: зб матеріалів XIV Міжнар. педагогічно-мистецьких читань пам'яті проф. О.П. Рудницької. Голов. ред.: Г.І. Сотська. Вип. 8 (12). К.: Талком, 2017. 284.
26. Пиз А. Язык жестов. Воронеж: НПО «МОДЭК», 1992.
27. Рашидова С.С. Старовойтова О.В. Теоретична модель культури педагогічної взаємодії викладачів і студентів. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць* / Гол. редактор Г.П. Шевченко. Вип. 4(85). Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2018. С.143-154.
28. Рашидова С.С. Старовойтова О.В. Культура педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика: збірник наукових праць* / Гол. редактор Г.П. Шевченко. Вип. 6(87). Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2018. С.116-127.
29. Рыбакова М. М. Конфликт и взаимодействие в педагогическом процессе. М., 1991.
30. Рюкле Хорст. Ваше тайное оружие в общении. Мимика, жест, движение: Сокр. пер. с нем. М.: АО «Интерэксперт», 1996.
31. Савенкова Л. О. Комуникативні процеси у навчанні. Елементи теорії і практики формування комуникативних вмінь: Навч. посібник. К.: КДЕУ, 1996.
32. Савенкова Л. О. Педагогічне спілкування: Навч. посібник. К.: КДЕУ, 1997.
33. Сопер П. Основы искусства речи: Пер. с англ. М.: Прогресс; Прогресс-Академия, 1992. 416.
34. Скотт Дж.-Гр. Конфликты, пути их преодоления. К.: Внешторгиздат, 1991.
35. Степанов С.С. Теория и практика педагогического общения: Лекции 1-4. М.: Педагогический университет «Первое сентября», 2006. 48 с.
36. Степанов С.С. Теория и практика педагогического общения: Лекции 5-8. М.: Педагогический университет «Первое сентября», 2006. 52 с.
37. Столяренко Л.Д. Педагогическая психология. Ростов н/Д: «Феникс», 2004. 544с.
38. Теслюк В.М. Основы педагогічної майстерності викладача вищої школи: підручник. К.: Видавництво Ліра-К, 2015. 340.
39. Уайтсайд Р. О чем говорят лица. СПб.: Питер, 1996.
40. Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно зорієнтованої освіти: Модульний посібник / Автори-упорядники: П.І. Матвієнко, Н.І. Білик, О.О. Новак. Полтава: ПОШПО, 2006. 292 с.
41. Шейнов В.П. Искусство убеждать. М., 2000.
42. Шейнов В. П. Конфликты в нашей жизни и их разрешение. Мн.: Амалфея, 1997.
43. Штангель А. Язык тела. Познание людей в профессиональной и обыденной жизни. М., 1986.

Оцінювання курсу

За виконання запланованих з курсу завдань студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Робота під час семінару (практичного заняття): участь в обговоренні основних питань; виконання творчих завдань; розв'язання проблемних питань, педагогічних ситуацій; моделювання педагогічної взаємодії, педагогічного спілкування	12 (7x12=84)
Виконання індивідуальних завдань під час самостійної роботи	16
Разом (залік)	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування, в тому числі робіт одногрупників, є забороненими.

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перераховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище.

Аудиторні заняття (передбачені розкладом) мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) студент має право відпрацювати не пізніше останнього тижня поточного навчального семестру з отриманням відповідної оцінки. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії, відповідно до діючого розкладу, та дотримуються вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- є активними учасниками навчального процесу, що уважно слухають, записують, засвоюють, вивчають, аналізують, узагальнюють, обговорюють навчальний матеріал, взаємодіють, дискутують тощо;
- не відволікаються і не відволікають інших (студентів, викладача), не заважають ходу навчального заняття;
- виключають звук телефону;
- дотримуються інших загально прийнятих правил поведінки і культури взаємодії.

Під час контролю знань студенти:

- мають бути підготовленими відповідно до вимог даного курсу;

- розраховують на власні знання;
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги контрольних заходів, передбачених курсом.